

művészet tudomány közélet

ELŐFIZETÉS

#novella #interjú #riport #filmajánló #vers

Irodalmi Jelen

Irodalmi és művészeti portál és folyóirat

[HTTPS://IRODALMIJELEN.HU/](https://irodalmijelen.hu/)

6/04/2021

A lapítás logikátlansága

FILEP TAMÁS GUSZTÁV

Fasiszta nemzet nincs. Kommunista nép nincs. Van viszont szolgává és tolvajjá torzított társadalom (bár senkiből nem lehet kihozni azt, ami valamiképpen nincs benne), amely felszabadulása után már nem emlékszik rá, hogy agyszerkezetét idegen kéz állította át.

Sokan gondolják, megéri működtetni a lapítás logikáját, hiszen ez már ősi, hódoltság korabeli magyar hagyomány; Zelei Miklós ezzel szemben szánalmasnak tartja a tézist (következményeit

pedig brutálisaknak), hogy a megszállás és a diktatúra elviselése szimpla túlélési türelemjáték, s hogy amit erőszakkal operáltak belénk, kihull belőlünk, az élet új szakaszaiba és a történelem új korszakaiba pedig makulátlanul lépünk át. Lehet, hogy maga a szabadságba vetett vakhit is ennek a téveszmének a folyománya. Zelei egymástól független improvizációknak álcázott egységekből szilárd tengely köré szerveződő horrorrealisztikus regényéből mindenesetre az derül ki, hogy honunk e vonatkozásban enyhén szólva nem következmények nélküli ország. Az ötvenes években – ez esetben – egy várossá előléptetett községben a hatalom írástudatlan és süket karmesterei által (le)vezényelt haláltáncdal-fesztivál a fővárosi panelvegetációban máig új formában folytatódik tovább. „Megtanítani egy népet arra, miért szép elvenni valakinek a vagyonát, az életét. Miért igazságos. Jogos. [...] Így gyógyulnak be a múlt igazságtalanságának sebei” (74.). A történelmi kísérlet, ha nem is maradéktalanul, de – „globálisan, elvtársak!” – sikerült. Az ir- és szürreális körülmények között végrehajtott sültrealista gyilkosságok és öngyilkosságok misztériumjátékába adekvát módon épülnek bele az akár publicisztikába is illő, belső monológyszerű mondatok. A színtér: „A mindent átfogó, a legnagyobb összefüggésekre vonatkozó, ugyanakkor apró

részletekbe menő, egyetemes ismerethiány elfogulatlansága mindennel és mindenkivel szemben” (34.), amelynek létrejöttét a Jövő Daráló Hivatal Jövő Daráló Gépe garantálja.

A pusztítás formái egyre változatosabbak; a helyi hatalom már nemcsak a felnőtt nemzedék neki nem tetsző tagjait (vagy a neki túlságosan tetszőket: lásd a rothadó női holttesteket) tünteti el tetszőlegesen variálható módszerekkel – ki mondhatná tiszta lelkiismerettel, hogy nem kínálnak alternatívát a társadalomnak? Zelei vidéki árnyékalakjai kedvükre szemezgethetnek a felkínált halálnemek bő választékában. Agyonveretés? Az öngyilkosság ötletesebbnél ötletesebb fajtái (lúg, kötél, szolgálati fegyverrel elkövetett önszájbalövés)? Ahogy halad az idő, a metropoliszban már kényelmesebb változatok is kialakulnak: az anyaméhen belüli gyilkosság tömegesítése. Járulékos veszteségként olykor-olykor egy-egy főkáder is a pokolra kerül. A fő, hogy senki sem pótolhatatlan, a Malinovszkij téesz 2. számú telephelyén az Amszterdam Tanyasztriptíz létrehozásának is lesz ötletgazdája. Aki alkalmazkodik és túlél, az az új rendszerben még nagyobbat kaszál.

Szenvedő alanyai voltunk a kommunizmusnak? Kényszerű kollaboránsai? Haszonélvezői?

A társadalom ijesztően nagy arányaira – az én Zelei-

olvasatomban – mindegyik illik. Nem véletlenül akarták elfelejteni azt a korszakot a nemzedékek, amelyek átélték; éppen ebből vezethető le logikusan az új generációk számos tagjában – akik semmit sem tudnak az imbecillis vámpírok rémuralmáról – újabban föltámadó, a „szocializmus” „nemes eszméi” iránti nosztalgiahullám is. Zelei, aki megírta az 1989 utáni korszak mindeddig valószínűleg legjobb magyar faluszociográfiáját, a több, egyre bővítettebb kiadást megért A kettézárt falut, majd groteszkként olvasható realista drámákban adott számot a magyar történelem és az „eltorzult alkatú” társadalom utolsó háromnegyed évszázadáról (Zoltán újratemetve, Situs inversus, Hubertusz, Vendégség), régóta készül rá, hogy ennek a korszaknak az örökségét nagyobb epikus kompozíciókban is földolgozza. (A Gyilkos idők ennek első kísérlete és eredménye.) Miért is? Mert a társadalom imád felejteni; előbb-utóbb azok válhatnak nemzeti hőssé, akik a Kádár János-i idilli világban pisztolyukat az asztalra tették, s úgy tartották meg a lapszerkesztői értekezleteket – azok viszont, akik az asztal túlsó oldalán ültek, halálukig szenvedhetnek az akkor beléjük operált bélféreg-leviatántól. Már ha van lelkiismeretük.

#recenzió #szépirodalom #Zelei Miklós #Filep Tamás Gusztáv

Szentmártoni János

Szentmártoni János két verse

Azt hiszem, leszedem az
asztalt. / Nem várok rád
többé. / Ne nézzük
tovább a kihűlt
terítéket. / Az utolsó
mondatot / még
lekoppintom, vagy
elsercintem, / ahogy

Murányi Zita

21 gramm

21 gramm: ennyit
nyom egy emberi
lélek – jóval több, mint
egy olvadó hópehely.
De miféle gondolatok
teremnek még a
Corona IC-n, a kattogó
kerekek felett, a
koronavírus idején, az

Rózsafalvi Zsuzsanna

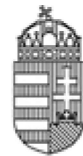
A Parnasszuson vagy a miniszterelnök jobbján?

Bethlen Margitról,
szépprózai és
publicisztikai írásairól
az utókor méltatlanul

régi gyertyákat szokás...,
/ azután már csak az
orromba facsarodó
füstcsík, / amitől végül
elerednek a könnyeim.

emberi képzettársítás
szikrázó reléi közt?

elfeledkezett, pedig a
két világháború közötti
irodalmi közvélemény
nem csak Bethlen
István nejeként
tartotta számon.
Pályáját az
irodalomtörténész
vázolja fel.

EMBERI ERŐFORRÁSOK
MINISZTERIUMA

AZ ORSZÁGÚT MEGJELENÉSÉT
AZ EMBERI ERŐFORRÁSOK MINISZTERIUMA TÁMOGATJA

IMPRESSZUM
KAPCSOLAT
ÁLTALÁNOS SZERZŐDÉSI FELTÉTELEK
ADATKEZELÉSI TÁJÉKOZTATÓ

